

Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem
Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
Településépítészeti és Települési Zöldinfrastruktúra Tanszék

Eleven települési identitás

Bénye település példáján

Konzulens: Szövényi Anna Andrea

Belső Opponens:

Tanszékvezető: Szövényi Anna Andrea

Belső-Vereszkí Adél
Településüzemeltető mérnök
szakirány

Szakdolgozatom pillérét az az alapélmény képezi, miszerint környezetünk nem kizárólag funkcionális célokat szolgáló objektumok, téralkotó elemek, és tényezők halmaza, hanem a benne élő emberek által felruházott személyes, illetve kollektív mentális tartalmak hordozója, a benne élő generációk kulturális lenyomata, identitásunk része.

Napjainkban az objektív tényezők, mint a funkciónak és a praktikumnak az általános felértékelése, a környezetet a használat és célszerűség szolgálatába állította, egyre inkább az egyes helyek kialakításának elsődleges irányítójává válik, gyakran háttérbe szorítva azoknak szimbolikus, kulturális, avagy szakrális értékeit.

Ennek okai többek között: ¹ 1. Az elmúlt évtizedek során, a technológia és a modern társadalom kínálta lehetőségek széles spektrumának köszönhetően megnövekedett belső migráció; 2. a globalizáció és a tömeggyártás által generált, az identitásra destruktívan ható uniformizálódás; 3. az ingatlanbefektetői igényeket kiszolgáló tömeges lakóingatlan fejlesztésekre jellemző gyors és egyszerű megoldások; valamint 4. a települési identitás szerepét mellőző településtervezési elvek. Mindezek következtében² a települési környezetből³ idővel kimosódnak bizonyos történetek, tartalmak. Ezek a destruktív folyamatok az információ-veszteség mellett potenciálisan negatív hatással vannak a települési identitásra, a lakóhelyünkhöz való kötődés kialakulására, aminek hatására az otthon fogalma a lakóházra redukálódhat elszigetelve ezzel az egyént a közösségtől, amely ezáltal hozzájárul a tősgyökeres és az új lakosok esetleges izolációjához. Ebből adódóan a települések gyakran felszínesen ismert közegeivé válnak az életnek, amelyekből idővel a továbbadott ismeretek hiányában kimosódnak bizonyos történetek, tartalmak. Ezek mellett a felgyorsult életmód és információs túltelítettség közepette környezetünk egyre inkább egyfajta kiszolgáló funkciót betöltve rekreációs és praktikus-kényelmi célokat szolgál, ám ritkábban tárgya érdeklődésünknek, mélyebb megismerésünknek.

Célom az identitásvesztés problémájára reflektálva egy olyan településvizsgálati és -tervezési módszertan létrehozására törekszem, amelynek középpontjában a település, mint a lakói által mentális tartalmakkal⁴ felruházott helyek, szerkezeti tényezők, tájelemek szintézise

¹ Ezek az információk megfigyelt tendenciák tapasztalatán alapulnak. (pl.: az ország egyes területeire – a Budapesti agglomerációra is jellemző tömeges lakóingatlan fejlesztési tendenciák tapasztalatán).

² a globalizáció által generált, az identitásra destruktívan ható uniformizálódás hatására

³ a továbbadott ismeretek hiányában

⁴ Benyomásokkal, megélt történetekkel, legendákkal stb.

jelenik meg. Céлом továbbá⁵ felvázolni a települési identitás térben történő megjelenítésének újszerű lehetőségeit.⁶ Dolgozatomban a mintaterületemül választott település: Bénye települési identitását 3 léptékben vizsgálom:

- I. Térségi-táji léptékben – amelyen belül elemzem a település táji befogadó környezetét, a környező, valamint egyes távolabbi, ám a község életét meghatározó települések közötti kulturális, társadalmi és gazdasági viszonyokat, fókuszálva Bénye térségi szerepére;
- II. Települési léptékben – amely folyamán tanulmányozom a településszerkezet kialakulását, jellegzetességeit, valamint annak az itt élők szemléletére esetlegesen gyakorolt hatásait;
- III. Mikrokörnyezeti léptékben – amely során vizsgálom az egyes tájértékeket, ismétlődő tájelemeket és azok identitásformáló szerepeit.

A különböző fejezeteken belül minden, a település identitása szempontjából releváns szegmens esetében külön kerül kifejtésre az adott tényező objektív leírása, valamint annak szubjektív, az egyénre és/vagy a közösségre gyakorolt hatása – amely utóbbiak a továbbiakban dőlt betűvel szedve jelennek meg. A három léptékben történő elemzés során a települési identitás három fundamentális rétegét megragadva törekedtem olyan átfogó képet nyújtani egy adott település identitásáról, amely képes alapot kínálva hozzásegíteni a települési környezetünk és identitásunk kölcsönhatásainak megértéséhez, valamint biztosítja annak szerepét a településtervezési folyamatokban. A települési identitásban, mint tervezési szempontban, olyan eszközt ismerhetünk fel, amely a helyszínek tapasztalatát személyes élménnyé változtatva növeli a helyhez való kötődés potenciálját.

A vizsgálati eredmények alapján körvonalazódó fejlesztési javaslatok I. táji-térségi léptékben Bénye térségi pozicionálását és arculattervezését, II. települési léptékben az unikális településszövet és térszerkezet fenntartását; míg III. mikrokörnyezeti léptékben a múlt értékeinek jelentbe történő transzformálását, a településre jellemző egyes elemek finom kombinálását, valamint az egyes helyek esszenciájára történő térbeli reflektálást eszközölik. E javaslati koncepciók révén megvalósul az „eleven települési identitás” amelyben létrejön a múltnak és jövőnek, az értékörzésnek és értékteremtésnek egy olyan

⁵ A mintaterület: Bénye település kijelölt fókuszterületein javasolt átalakítások példáinak segítségével.

⁶ A lehetőségek szerint kortárs és interaktív megoldásokra törekedve.

egyensúlya, amelyet a tősgyökeres és az új lakosok⁷ egyaránt internalizálni tudnak, és amely megteremti identitásuk kapcsolódási közegét.

⁷ a múlt generációi és a jövő nemzedékei